

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVА 28a
Telefon 67-80
Uredništvo i uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijanske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

GLASILLO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

TOČNO PRIJE 22 GODINE

KONAČNO UREĐENJE DRŽAVAMA SVIH SPOROVA MEĐU OSOVINE

otpustila se u ove dane, dana srpske žene, prva skupina gladne istarske djece na prehranu u Hrvatsku. Bilo je to dana 28. srpnja 1917.

Ta konačna 1917 godina bit će u povijesti Istre zabilježena crnim pismenima. Već je tri pune godine trajao rat, bjesni na sve strane nesmanjenom zastenju, očevi su gurnuti po raznim bojnim poljanama, a kod kuće su ostajale samohrane matke, izmazene žene i pusta stročad.

Da nevolja bude još veća te je godine bila u Istri takva strahovita suša, da je formalno spala sve. Ni travke nije ostalo. Blago u koliko ga je još bio preostalo od rekvizitica, ugihalo je od gladi i još više od žedje, ljudi su brstili lišće i pasti travu, ako bi je još gdje mogao. Prilike su bile očajne, ko nikada.

Ljudi su kao bez glave lutali poljinama, vukuli se ko sjene i lagano umirali. Samo bi se najednom nadušili i klonili mrtvi.

No tko je najviše trpio, to su bila nejaka dječjaca. Radi slabe i nedovoljne hrane nemir je bio upravo strasna. Ona pak dječaca, koja su se, kako tako gurala kroz život, bila su tako slaba, da le prijetila opasnost, da će ostati kržljava kroz cijeli život.

I u te strašne dane pokrenuta je u Hrvatskom svetu akcija, da se iz hrvatskih kraljeva u kojima narod Izviba od gladi, dopremi u bogatije kraljeve Hrvatske i Slavonije djece, koja će se ovde odbratiti i odzeti, da ih se tako otme iz naručja smrti i povrati kasnije, osnaženu i ojačanu roditeljima i rođenim krajem.

Akacija je bila braza. Dana 22 srpnja piše već tajnik Družbe Še. Cirila i Metoda iz Opatije, Viktor Car Eman, da će već za par dana krenuti u Zagreb nekoliko grupa djece te razniti kraljeve Istru.

I zaista već 28 srpnja stigao je u Zagreb prel. a 30 srpnja i drugi transport gladne istarske djece. Izračunano je, da je do konača 1918. Hrvatska primila u svečinu oko 20.000 djece, što iz Istre, što iz Dalmačije i Hercegovine, a djelomično i iz Slovenije.

Kako su Hrvati primili djece iz Istre njezino se vidi iz članka. Što ga je tragajući preminuli narodni zastupnik Dr. Gjuro Bašarić tijekom povodom objelodanju u "Narodnoj zaštiti" pod naslovom: "Prva Istarska kolonija u Zagrebu".

Da se evociraju te tužne, ali u isti mali i utisne uspomenue, domijet čemo članak u cijelosti:

Bdi Uska

Tamo gdje ispod velje planine vihor s kremljima visa snažno raznosi krik bolja i tuge, i huj moren dižući burne vale, tamo sred onih bijelih naših selja i gradica. Što se stisnuše uz more i uz vjetreno stijene, gdje dal smrtri raznosi kužni zrak velike zrtve: tamo zaplašaće i plaku mnoge jedne Hrvatice na putom, razorenom grijezdu.

U šuštanje sinjeg mora čuje se pjesma naricaljka, što plaće tugu i bol i čemers s isplakanim očiju, pjesmu dalmajne... krvava sutora i krvave zore.

Povjeljarice donosi dal razgaljena mora, što se bijesni i lomi, bacajući pjesmu o pusto školje i kamene hrđi...

Daleko je hrabri vojno... Biće se nego i krvari na bojnim poljanama...

A kod kuće cvije jađne sirote... Zaluđu majka traži brašna da mjesi hlebec sitnoj nejačadi. Zaluđu traži da štogod spremi za ona mala usta i velike otice sitnih crvića koji još ne znaju što je žrtva, niti znaju zašto pate.

Prvi dolazak

Telefonska žica donese u subotu 28. srpnja glas, sa zapadne strane, da dolaze prvi mali Istrani.

Premda je ta vijest stigla kasno popodne raznese se brzinom munje, čitavim gradom i uveče, kad je četa malih istarskih djevojčica i dječaka stupala gradom, već ih je svake oko pozdravljalo sruđenje smješkom i iskrenom sučutu. Prvi dolazio je kao pre laste u proljeće.

Dolazio je od Kastavštine, od Opatije, Žejžica i Lovrane... Malisi svijesti i ponosni. Prvo veće ne moguće ni jesti od veselja... Upriče svoje torbe i čavrlijahu.

Razgledanje grada

Sutradan uraniše malisi, da razgledaju grad... Ponajprije ilicom, pa do Jelačića

Sva se svjetska štampa posljednjih dana na veliko bavi pitanjem preseljenja njemačke manjine iz Italije u Njemačku.

Portraktirajući tu činjenicu, štampa ju komentira na razno načine, izvedivoći iz nje najfantastičnije kombinacije.

Stvar je međutim jasna. Njemačka i Italija postale su razvojem priroda u svijetu, dva saveznika, čiji su se udubina najužo povezana. Svaka, pa i najmanja nesuglasica medju njima, jednak je stotvelati jednoj i drugoj državi. Bilo je zato potrebno da one na prijateljski i razumni način riješu sva, pa i najistinjata sporova pitanja medju sobom, kako se eventualnim njuhovim nesporazumećima ne bi nijihovi neprijatelji, kojih ima velik broj, ne bi mogli okoristiti.

Hitler i Mussolini fiksirali su najprije međusobnu granicu: Brenner. Sve što je Brenneru na jug je talijansko. Znači da njemačka manjina u Italiji mora biti žrtvovana. Ona međutim ne smije izginuti. To bi bilo protiv teorije nacionalsocijalizma. Nijedan Nijemac ne smije propasti. Kako u Italiji neka njemačka iridentistička manjina ne može postojati, to je nad osjećajem prevlada bladan razum i odlučeno je da se Nijemci iz Južnog Tirola preseli u Njemačku. I njemačka talijanska vlada na hlep će im i blag način savjetovati da promijene mjesto boravišta.

Negdje će ići malo teže, jer je sentimentalnost u jednoga više, u drugoga manje razvijena, no sve u svemu na taj će način voljom dajuju muževi biti uklonjeni i posljednji kamen smutnje, koji bi eventualno mogao u budućnosti poremetiti dobro odnose između dviju savezničkih država, Njemačke i Italije, koje se spremaju da zajednički budu historiji nov pravac.

talijansko. Znači da njemačka manjina u Italiji mora biti žrtvovana. Ona međutim ne smije izginuti. To bi bilo protiv teorije nacionalsocijalizma. Nijedan Nijemac ne smije propasti. Kako u Italiji neka njemačka iridentistička manjina ne može postojati, to je nad osjećajem prevlada bladan razum i odlučeno je da se Nijemci iz Južnog Tirola preseli u Njemačku. I njemačka talijanska vlada na hlep će im i blag način savjetovati da promijene mjesto boravišta.

Negdje će ići malo teže, jer je sentimentalnost u jednoga više, u drugoga manje razvijena, no sve u svemu na taj će način voljom dajuju muževi biti uklonjeni i posljednji kamen smutnje, koji bi eventualno mogao u budućnosti poremetiti dobro odnose između dviju savezničkih država, Njemačke i Italije, koje se spremaju da zajednički budu historiji nov pravac.

Način je da se u Njemačku presele talijanski podanići, a ona koja imaju poljska dobra imala da napuste Južni Tirol za jednu, a ona koja imaju poljska dobra za dvije godine. Prijek neki dan ova odredba, koja će se što je relevantno odnositi samo na njemačku manjinu, povučena je, pošto su otpočeli talijansko-njemački pregovori o cijelom južno-tirolskom planu.

List "Innsbruck" i "Nachrichten" donio je jedan dan kasnije nego ostali listovi u Reichu članak o Južnom Tirolu, koji je prvi put poslje "Anschlussa" sadržavao riječ "Južni Tirol" i u komu se odbijaju svi strane verzije o Južnom Tirolu. Ogorčena većina i u provinciji Innsbruck, tako se kaže, ne podaje se uticaj takvih kombinacija.

ISELJIVANJE NIJEMACA OBUSTAVLJENO DOK SE NE ZAVRŠE PREGOVORI

Innsbruck. Talijanske vlasti su ranije izdale naredbu da se iselj u Južnog Tirola oko 8000 Nijemaca, kojima je ostavljen rok od 3 mjeseca. Ovaj rok ističe za dva i po mjeseca. U pitanju ovih Nijemaca riječ je očigledno o licima koja ne žive stalno u Južnoj Tirolu. Istovremeno talijanske vlasti naredile su evakuaciju svih lica njemačke krvlji, od kojih su ona koja nemaju poljska dobra imala da napuste Južni Tirol za jednu, a ona koja imaju poljska dobra za dvije godine. Prijek neki dan ova odredba, koja će se što je relevantno odnositi samo na njemačku manjinu, povučena je, pošto su otpočeli talijansko-njemački pregovori o cijelom južno-tirolskom planu.

List "Innsbruck" i "Nachrichten" donio je jedan dan kasnije nego ostali listovi u Reichu članak o Južnom Tirolu, koji je prvi put poslje "Anschlussa" sadržavao riječ "Južni Tirol" i u komu se odbijaju svi strane verzije o Južnom Tirolu. Ogorčena većina i u provinciji Innsbruck, tako se kaže, ne podaje se uticaj takvih kombinacija.

VRAĆANJE TALIJANSKIH ISELJENIKA

Do kraja ove godine ima se vratiti 100.000 Talijana iz emigracije

Specijalna komisija fašističke stranke vrši od vječne planinske republikacije talijanskih emigranata iz čitavog svijeta. — Akcija se vrši u etapama: prva etapa obuhvaća talijanske podanike iz susjednih zemalja (Francuska). Od veljače je presezeno 11.000 porodica i do kraja godine treba da se vrati 100.000 Talijana iz emigracije. Druge etape će obuhvatiti udaljene države i prekomorske zemlje.

Po Duceovom naredjenju svaka glava porodice dobiva 1000 lira, 500 lira pripada na ženu i 250 lira na svaku dijelu. Svaka porodica, koja se vrati, će emigracije oduzeti u rodni kraj. Odjete se na njih vlasti cele dijelomice u hararskom kraju i djelomično u Albaniju, gde će naseliti okolnu Tiranu. Osim toga je naseljavanje tih porodica osigurano i kod kuće u krajevima, koji su asanirani za stanovanje i obradivanje zemlje. U Agro Pontino će se na primjer osnovati 250 farmi i 50 daljih u Apuliji. Industrijski radnici će biti naseljeni djelom u Etiopiji i djelom u tropskom predgradju, koje će se u počast Ducca zvati "Duxa".

Kad su Svetolovanci ugledali djecu zasluži im oči od milja i sučuti.

Priča o bijedi

Mali Istrani i Istranke bili su vrlo razgovorni, no ponajviše se pričalo o bijedi i gladi, što kod njih vlada.

Djece pričavaju, kako kod njih nema "ni palente" i kako se jedu koprive bez začina, onda o tom s koliko se muka dolazi do brašna i kako je skupo sve što treba za život.

Cudne priče iz ustiju sitne dječice...

Svoj članak završava Dr. Gjuro Basarić ovim riječima:

"Pjeni se Šumini val, a s toga žala nosi nam vjetar tih pozdrav rodjene braće, no si nam čuvstva zahvalnosti za bratski pruženje ruke."

Ne mogemo učiniti mnogo, ali što učinimo, iz toga je sručno bilo...

Krv bismo svolu dali... krv da utiskamo glad braće naše rođenje... i svima što dodjelo i što će loš doći pružamo od ono mato sirotinje bratski zalagaj...

Nećemo da im dajemo mrvice u obilna stola, već onaj komadlječ kruha, što ga jedemo, hoćemo da dijelimo s njima..."

Spominjući se danas, nakon 22 godine, onih strašnih dana, ponavljamo, riječi iz pisma tajnika Družbe Svetog Cirila i Metoda, g. Viktora Cara Emina, ... da će Istrani održati u vičnoj uspomeni svoje debročinštice, koji su kako razabiremo iz plamenog završetka Basarićkova članka bili spremni "da nam i krv svoje daju..."

ISELJIVANJE NIJEMACA IZ JUŽNOG TIROLA POTVRDJUJE SE U RIMU

U vremu sa iseljavanjem stranih podanika iz Južnog Tirola potvrđuje se također vijest da će njemačka stanovništvo iz ove talijanske oblasti biti preseljeno, i to na ovu sporazumu, koji je postignut između g. Mussolinija i g. Hitlera. Prema jednoj informaciji koju su talijanski ovlašćeni listovi, ovaj sporazum postavljen je na kriteriju želju, da se u Rimu bude nastanjenu i Francusku. Demokratske sile tvrdile su se i smatrale kako veliki prinos miru poznatu odluku koju su Grčka i Turska posluje rata u Anatoliji i Izvrsila razmjerno stanovništvo, koje je obuhvatila nekoliko stotina hiljada Grka i Turaka. Iseljavanje Nijemaca iz Južnog Tirola izvršit će se na bazi sporazuma koji je postignut između Rima i Berlina, pa prema tome to ne pretstavlja primidnu mjeru, a još manje to ima znacaj kakvog protjerivanja. Ovo iseljavanje je dobrovoljno. Talijanska i njemačka vlada će svim raspoloživim sredstvima olakšati izvršenje ove mjeru, čiji je cilj da učvrsti vjekovni mir i solidarnost između Italije i Njemačke u Breneru. Timo će biti uklonjen teret jednog hitnog nacionalnog pitanja, pa će tako osnovna Rim-Berlin u buduću biti još čvršća i efikasnija.

Giornale d'Italiaje oštroskrči jedan članak pariskog "Tempsa", u komu se zamjera Italiji, što pored stranih podanika protjeruje stanovnike njemačke jezike iz Južnog Tirola, i to učinkujući način. Ovo iseljavanje je dobrovoljno. Iznad istih je izgrlište. Oni što su prije došli pripovedaju imenu što su upravo stigli u agodenom i lijepom životu u Zagrebu, a na učilište o tom, kako u Zagrebu imaju hrane do volje i kako neće glodavati... smo sreća, reče Nevenka.

Uz istu večer podvori ih sve zajedno vlasnik svratišta k "Janjetinu". Dječaci prenočiće u slemenitu, a curlice u domu Pučke radionice. Odlazak

Gio dan susretalo je općinstvo djece s najvećim veseljem, a svoje gostoprimstvo pokazala Prehrana. Svratili su k "Janjetinu", svratištar g. Smil i gdje Wagner vlasnica maksimirske mljekarne, koju su podvorili male Istrane tečnom hranom.

Igra u prirodi

Drugi dan razgledanu djece opet grad, a već dio dana sproveduo u prirodi, igrajući se s malim zagrebačkim Hrvaticima i Hrvaticama.

Da si vidio male Istrane, kako su pažljivo slušali priče o posljednjim hajducima, a da si ih vido, kako se uskovitlaše zelenom šumom.

Trčalo se i kotrljalo, ali neprilika bi-

jaše na mjestima gdje je bila kakova vođa, jer se mali Istrani svuda htjeđe kapatili. Doček

Uveče 30 srpnja stiže drugi skup Istra na podvodstvu prof. Ristićevića.

Gantulj je bio prizor, kad male Istrane dočekaju njihovi drugovlji, što su već dva dana prije bili u Zagrebu.

Iznad istih je izgrlište. Oni što su prije došli pripovedaju imenu što su upravo stigli u agodenom i lijepom životu u Zagrebu, a na učilište o tom, kako neće glodavati... smo sreća, reče Nevenka.

Uz istu večer podvori ih sve zajedno vlasnik svratišta k "Janjetinu".

Dječaci prenočiće u slemenitu, a curlice u domu Pučke radionice.

Odlazak

Sutradan razgledanu sva djece zajedno grad. Bijahu na Popovu tornju, odakle se vidi po čitavom gradu, a pohodiš i sabornicu Kraljevine Hrvatske.

Dirjiv je bio rastanak.

Potpodne odvezete se dječa na dvojnim kolima u Sv. Ivan Zelinu.

Po dječu dođe osobno liječnik iz sv.

Ivana Željine Dr. Bošković, te učiteljica

gđa Sošarić, koji uz domaću općinstvo

svetolovskog kotara uložiće ponajglavniji

trud, da dječa budu što bolje primljena i što lepše dočekana.

IZSELJEVANJE NEMCEV IZ JUŽNEGA TIROLA

Po velikem hrupu, ki ga je napravila prva tuja vest o masnem izseljevanju Nemcev iz Južnega Tirola, je sedaj oficijalni italijanski tisk dal sledenča pojaznila:

Problem Južnega Tirola je bil rešen s pismom, ki ga je napisal Hitler Mussolini 11 marca 1938 neposredno po priključitvi Avstrije Nemčiji, in v katerem mu je sporočil: »Potegnem jasno mojo proti Italiji, ta meja je Brenner. Proti temu sklepnu ne bo nikdar nobenega dvoma in nobenega napada. V uvodu k prijateljskemu in zveznemu paketu med Italijo in Nemčijo od 22 marca t. l. pa jo izrečem rečeno, da se je s skupnimi za vedno začrtanimi mejami med Italijo in Nemčijo ustvarila sigurna podlaga za mehudejno pomoc v podporo.«

Preseleitev Nemcev iz Južnega Tirola v Nemčijo je samo najnja izvršitev »jasnih in prijateljskih dogovorov med Rimom in Berlinom in »ustreza nacionalnim težnjam prizadevne. Zato pravi oficijelni »Gloriale d'Italia« da je to izseljevanje povsem prostovoljno in da ga z vsemi sredstvi podpirata obe vlad, italijanska pri obeh in nemška pri prihodu. V nasprotju s praksjo francoske vlade za njene prefaelemente se ne bo nikje prisliški k izselitvi. Namen te odrebe je jasen: za stoletja utvrditi mir in solidarnost med Italijo in Nemčijo in zato odstraniti tudi se tako nezavodno oteževati z malimi nacionalnimi problemi, ki bi se ugnili ob svojem času porajali.«

Križarjenje italijanske vojne mornarice po Sredozemnom morju

Poudarjanje pomena Pantelarije

Italijansko brodovje že dali časa križari po Sredozemskem morju in steer je prilejlo najprej z obiski po raznih španskih lukah. Sedaj je šla na takoj križarjenje že druga skupina vojnih ladij. Časopis je drugi temu križarjenju, ki se na zunaj opravlja kot novadven prijateljski obisk, poseben pomen zlasti, ker je zelo načas načinjev napetosti ter je zgledalo, kakor bi se prizpravljalo za ede vsega početka na blokiranje zpadno-sredozemskih obala in prekrškanje pomorskih zvez med Afrikoi in Francijo. Vendar pa so to le domnevne.

Druži del Ital, brodovje pa so sedaj prizpravljajo na velike pomorske vaje med Libijo in Sicilijo. Pri teh vajah bi sedevalo tudi podmornice in letalstvo ter protiletalske skupine. Posobno pomembnost pa imajo te vaje vseh tega, ker bodo stavljeni v akcijo tudi pomorsko in letalsko parco iz Sicilije in otoka Pantelarije, ki ima po povdaranju časopisa, vrogom pomen v sedanji vojni situaciji na Sredozemskem morju. Topovi iz Pantelarije bodo s pomočjo omrežja iz Sicilije in lahko kontrolirali skoro celo pot od Sicilije do Tunisa in s tem morje razpolovili. Zlasti pa bi bila po meniju italijanski časopis nepristna situacija na nasprotniku, ako se vstopava akcijo podmornice in pa podminiranje tega prehoda, ker je mureje tu zelo nizko.

IDRUČANI SO ZAKLJUČILI SEZONO

Ljubljana v juliju.

V nedeljo 2. julija so zaključili Idrijci svojo delovno sezono s prireditvijo pri »Tikiu na grikelje. Prireditve naj bi bila nekako nadaljevanje starih idrijskih prireditv na »Zemljič, ki so se prirejale na dan sv. Ahačija od leta 1508. dalje. Primeren prostor na prostem je služil popolnoma svojemu namenu in je bil okrašen s streljinimi jugoslovenskimi razstavami, lampiončki in drevni slavoloki. Na enemu je bil idrijski grb z letnico 1508–1939, na drugom pa je viseala starodavna »sinjal. Prireditve so se udeležili streljni idrijski rojaki iz Ljubljane in bližnjih krajev in njihovi prijatelji, tako, da je bil prostor že v prednjih popoldanskih urah popolnoma zaseden in se mnogi morali oditi. Program je obsegal lepe in stare točke idrijskih prireditv, lečal, da je skrajno neugodno, predvsem pa zelo mrzlo vreme za prireditve na prostem, onemogočilo izvajanje vseh točk programa in se je radi vremena prireditve tudi predčasno zaključila. Omenjamamo samo plezanje na mlajih, po dobrlik, prenos godbe, govorov in deklamacij (Rudarska in Moj rodni kraj, cge ob M. Lipužiču) po radiju, saljivo pošto z idrijskimi krajevnimi imeni, nastrop prijubljenega idrijskega komika, licitacijo srca, ples in spuštanje streljnih raket. Idrijčane so prizpravljale tudi slikovni, zal, da premalo za tako streljen obisk. Prireditve radi vremena ni vspela tako kot so zeleni prirediteli, zato pa upamo, da bo vreme drugo leto bolj naklonjeno lepi zamisli in idealnemu delu idrijskih rojakov.

MUZIČKE PRIREDDE U ARENI

Pula. — U puljskoj areni davat će se ovog ljeta razne muzičke prirede u svrhu promicanja turizma. Na 10. o. m. davanja je opera »Aida«, a na 12. o. m. »Boheme«.

PROTESTANTSKA PROPAGANDA U ISTRI

Trst — Trščanski biskup Santin posabavio se u svojoj poslednjoj pastirskoj poslanici protestantskom propagandom koja je u poslednje vrijeme na teritoriju trščansko-koparske biskupije veoma živa. Agenti da dolaze medju putnanstvo, naročito medju one u siromašnijim i zapuštenijim krajevinama s žepovima punim otrovne protukatoličke stampe. Biskup poziva svećenike svoje biskupije da mu svaki takav znaknajši slučaj odmah dolave.

INTERNACIONALNO PLIVAČKO NATjecanje na Rijeci

SUSAČKA »VIKTORIJA« POBIJEDILA JE »FIUMANU«

Rijeka. — Ovdje je održana internacionalna plivačka utakmica u bazenu Enco između susačke Viktorije i ovdješi Fiumanu. Ovo je bio prvi nastup Viktorije u ovoj sezoni, ali je ona odmah pokazala da se nalazi u odličnoj formi. U ostroj al potpuno sportskoj fair borbi susačani su izvojevali premoćnu pobjedu.

OTVORENJE TJEDNA ISTARSKOG VINA

Pula. — U nedjelju 9. o. m. otvoren je svjezano t. zv. »nedjeljni istarski vina. Po ciljenu su gradu podignuti kioski, u kojima su pojedini proizvođači izložili najbolje vrste svojih vina, koje interesent mogu kušati na mala odstup. Nedjeljni vina završen je u nedjelji 16. o. m.

ZELJEZNICA PULA-RASA

Pula. — U Puli je stigao ministar Ciboll-Gigli (bivši Kobol), da izvidi mogućnost rješenja problema istočne istarske željezare, koja bi spajala Pulu s uglovnu Kopinom na Rasu. Tom je prilikom izvršeno otvorenje ceste Pašana-Pula i obecao da će uskoro dati dovršiti cestu Buje-Poreč. Sveti Lovreč Pazenetski-Tičan i nastavak ceste Pašana-Rovinj.

SUDAR AUTOMOBILA

Sveti Vinčenat. — Kraj sela Stokavica sudario se automobil, koj vozil iz Pule u Trst, s privatnim automobilom iz Trsta u kome su se vorili Vickoslav i Mate Misari iz Trsta. Obi. Misara, koji su branili, ranjeni su i to Vickoslav teže, a Mate lakše.

PAO S KOLA

Barban. — 62-godišnji Ivo Pavšič pok. Martini sedijo je na vozu i mimo trecrno sroda sva volita. Nalednjem opaz, kako mu ususret dolazi automobil, pa pojavlji se da mu se blago ne poplasi, skočio je v voz. Skok je bio nesretnat. Pao je na kamenku tuncem (»butade«) i to tako negozno, da je dobro potres mozga i morao je biti hitno prevezan u puljski bolnič, gde su konstatirali da mu je život u opasnosti.

SAJAM U PAZINU

Pazin. — 4. o. m. održan je u Pazinu uobičajeni sajam. Prodano je u svemu 245 komada blaga, od toga su meseci kupili 117 novova, a ostalo su seljaci kupili sami međusobno.

Cijene su se kretale ovako: volovi za rad po 360 do 420 lira, volovi za mesnici po 300 do 400 lira, krave za miljecko od 350–400, a za mesnicu od 350–350 lira po komadu. — Junice od 340–400 lira, telec od 350–475 lira, konji od 800 do 2000 lira, magarci od 150 do 700 lira, mladi prasčelci za tovlenje od 25 do 70 lira, ovce od 70 do 180 lira po komadu. Toko zna, kako stoje cijene blaga u Jugoslaviji tako će moći povući paralelu cijena u Istri i u Jugoslaviji.

NISTA BEZ RUSA

Opatija — Ovamo je stigla Jia Ruska, glasovna plesna umjetnica, koja ima več niz godina v Milanu svoju baletnu školu. Ona će nekoliko večeri gostovati u Opatiji u narodno uređenem kazalištu pod vedenjem nebotičnika, koja može navodno jedna od njezinih najdarovitijih učenica Giuliana Penzi, koja je svojedobno sudjelovala i na berlinskoj olimpijadi 1936., pa je se kao takovo mnogo reklamira. (Vidjeli smo je u Berlinu u Volkstheatru 1936. — Plesala je isti večer, kad i nasi MHKD iz Zagreba. Ona i njezine družice bile su veoma iznajednate, kad su vidjele da nasi MHKD nastupa s hrvatskim narodnim plesom iz Istre »Balunom«. Divila se narodno nošnji i čudila se, kad smo rekli da u Istri živi večina Hrvata. I još smo još dosta tegu rekli, pa bi dobro bilo da joj to i nasi Opaska potvrđe. — Opaska urednik!)

SVOLJENJE OTROŠKIH VRTCEV »ITALIE REDENTE«

Prem. — Zadnja številka »Istre« je prinesla nekaj podatkov o delovanju in vzdrževanju »Italie Redente«, povzetih po tržaških časopisih. K temu članku naj na vedenku nismo pripravili.

»Italia Redenta« je subvencionirana sazna s strani države, temveč jo poleg raznih društav in privatnikov morajo izdatno podpirati tudi slovenske občine same. — Kjerko imata ustanova otroške vrtce ali vzdržuje druge naprave, skrbijo za prostore, odnosno plačujejo najemino dodeljene občine. V dokaz za to naj navedemo le en primer. V premski občini, ki šteje 1.600 domov, obstoji otroški vrtec te ustanove že več kot deset let. Že od vsega začetka je občina pristala na to, da bo skrbela za potrebne prostore, odnosno plačevala stančino, ki znaša letno blizu 1000 hr. Kmalu po odprtosti otroškega vrtca na Premu je bila v Celjskem odpisu podružnica premske občine, leta nato in v Sp. Bitižah, zadnja leta na Št. Štefanu. Tako ima danes premska občina poleg kompletno župnske šole na Premu še pet pomožnih šol s po eno učno množico (Minognede bodo povedano, da je do leta 1923. bilo v občini današnje premske občine šest občinskih uprav, ki so imeli eno župnsko šolo, danes pa je ena občina uprava in v istem območju 6 šol!) — Br. šole plače učne moši v pomožnih selih društva »Italia Redenta«, najmanjino za Šolske sobe, ki so v privatnih hišah, plače pa prenska občina — Ko pri nas tako drugod, tudi v sosednjih, bivših tržaških občinih dobiš že v vsaki vasi pomožno šolo, ki jo obiskujejo otroci nizših razredov. Torej, »Italia Redenta« pomagamo vzdrževati tudi mi sami!

UMRLI I RODJENI U BUZETU

Buzet. — U prvom polugodišti 1939. rođeno je u buzetskoj općini 126, a umrlo je 71 osoba. Vjencala su se 33 para.

AUTOMOBILSKE UTRKE NA RIJECI

Rijeka. — Talijski klub autoklub predstavlja je u nedelju 9. o. m. kružnu utrku s. circuito del Carnaros. Prisutstvovali su i neki takmičari iz Jugoslavije, jer je na predlog Autokluba u Zagrebu Ministarstvo unutrašnjih poslova odobrilo taj dan prelaz granice iz Jugoslavije na Rijeku bez putnike, samo s licenčnim legitimacijama.

MUZICKA PROPAGANDA NA SELU

Trst. — Federalni tajnik pokrajinskog Dopolavora izdao je načrto da pojedini zborovi i glazbe moraju održavati svake nedelje po koli nastup u pojedinih selima i mjestima u pokrajinji. Tako će zbor Dopolavora Javnih namještajnika održati u mjestu srpanj koncerte u Postojni, Dutovljiju, Sv. Jakobu, Divači i Šećanji.

Drugi će zborovi koncertirati u Katinari, Bacovici, Opčini Nabrežini, Gropadi, Senčolici, Sv. Petru i drugada po tržaškoj okolici i po Goriljaku.

Trst. — Teško je stradao 93-godišnja starica Marija Slavec, koja je pala na dvorištu i slomila desnu ruku. Odvozena je hitro u bolnič, gdje je umrla.

JADRANSKO KRSTARENJE JEDRILICARA

Trst. — 14. o. m. započela su u Trstu utakmice u jedrenju. Iz Splita je »Labud« najavio pet ekipa, koje će se prikupljati talijskim jedriličarima. To su: »Polet«, »Zlata Štrijela«, »Nerezinac«, »Galebe« i »Satana«. Isto će tako sudjelovati i Yachtclub »Galebe« iz Sušaka.

VELIKO NEVRIJEME

Opatija. — Početkom ovog tjedna bijesničke je nad Istrom i nad cijelim Hrvatskim Primorjem velika oluja s obilom kišom. Kod nas se je osjetilo čak i lagaj potres. Za vrijeme oluje more je bilo neobično uburkano.

MLADA ISTRA NA SUŠAKU

pozvala je putem novina sve svoje članove i sve istarske Hrvate na Sušaku, da u sto večem broju prisustvuju proslavi rođendana dra Vlatka Mačka.

POLITIČNA ZGODBA

Tole značilno zgodbiči si pripovedujejo Lahi, da pokazejo tesno povezanost in tuđi odvisnost svoje domovine od osi in seveda — od Nemčije:

Lepega, jasnega, sončnega dne se je sprejhal grof Ciano, laški zunanji minister, pri Rimu i razpeljan deželnikom. Ljudje so se čudili: »Tak lep dan, pa razpel dežnik, kaj naj to pomeni?« Pa odvrene Ciano: »V Berlinu dežuje.« (»Slovenija»).

ODLIKOVANJE ZA TALIJANSKE MAJKE

Rim. — Službeni list objavljuje tekst zakona o podjeljivanju odlikovanja majkama, koje imaju najmanje 7 žive djece.

NAGRADA OBITELJIMA KOJE IMAJU MNOGO DJECE

Pula. — Na preporuku puljskoga prefeckija podijeljeno je Mussolini Petru Matičiću pok. Stjepanu iz Pule 800 lira, a Mihi Čatek pok. Mihi Še Barbana takodje 800 lira, u ime nagrade, jer su dobiti dvojice.

RUMUNJSKI PRESTOLONASLJEDNIK NA BRIONIMA

Pula. — Rumunjska kraljica Jelena stigla je na Brione zajedno sa prestolonasljednikom princem Mihajlom, kaj te ovdeje da provede duc svojih skolskih praznika.

PROSLAVA 60-GODIŠNICE DRA VLATKA MACKA U ZAGREBU

Zagreb, — 60-godišnjica dra Vlatka Macka proslavljena je ove godine u Zagrebu naročito svečano. Kako je bilo objavljeno članovi društva »Istra« sudjelovali su korporativno u manifestacijom povorci pod gatovim i u istarskoj narodnoj nošnji.

»Gazzetta Ufficiale« štev. 158 od 8. jula 1939. prinaša:

S kraljevim dekretom od 30. marca 1939. se na zahtjevu Ente di rinascita agraria delle Tre Venezie od 9. decembra 1938. in na predlog ministra za poljoprivstvo in gozdarstvo razlažao nepremjeničine, ključni planino »Passo Brennero e Sorgenti Isarco« u oblicu Brenner u Dolanskim pokrajinama. Planina obsegala 207 ha. Tada je raznih nemških posetnika — italijanskih državljanov, naredio Notburga Egg, Nagele Franc, Pranger Marija, Egg Konrad, Weiss Ivan, Strackner Jakob, Mati Ana, Maier Alfonz, Gachlleser Marija, Strackner Josip, Nagele Franc, Marija Strickner, in nemške obitelji Gries. Omenjeni zavod je lastnikom ponudio za kupak celotno 60.000 lir. Ker niso nato pristali, je zavod položil ta znesek pri »Cassi depositi e prestiti«.

Z drugim dekretom od 6. aprila 1939. se razlažajo na zahtjevu istoga zavoda nepremjeničine, ki so last države »Terme di Brennero« in nekaterih drugih podjetij v kli ležijo v oblicu Brenner. Celotno gre za 261 ha na zemlji. Poleg omenjene države so lastniki: Grobner Antonija, roj. Horstagn, Grobner Ludvik, Voltang, Pavel in Antonija, ter Wieser Izidor.

Uzutro pravice imajo: Ubožni sklad v Vipitenu, bolnica u Vipitenu, župna crkva u Vipitenu, Rimsko katolička crkva u Brenneru, dale Vincenc Fischbacher, Alojz Sagneršteiner, Železnička praga Bolcan-Brenner, Kr. erar Kt. priv. Železničke države, Ustanova Caharna Geitz Kolfer za ljudske kopeli, Trg in obrtna poslovnica in hranilica v Bolcenu, Josip Vetter in Ivan Silbergasser. Železničari so se dalle zajamčene nene pravice.

Za razlaženo posest je Zavod za kmetijsko predrinjenje Treh Benešij deponiral celotno 600.000 lir.

TALIJANI IN VENETA I PIEMONTA NASELIT ĆE JUŽNI TIROL

Rim — Kako se saznao postoli plan, da se u Južni Tirol, kad budu iz uljeva evakuirani Niemci, naseli stanovanstvo iz planinskih predela Veneta, Carnie i Cadore, te Piemonta.

PRIZIVODNINA VINA U ITALIJI

Rim — Agencija Nazionale, javila, da je svenčenju prizivodnog grožđa u Italiji između u godini 1928. oko 50.700.000 kvintala. Vina te iste godine proizvedeno 41 milijun 1.500 biljada hektolitara.

SVADBENI OBICAJI U JUŽNOJ I ZAPADNOJ ISTRI

U zagrebačkom kazalištu već su nekoliko puta izraženi hrvatski svadbeni običaji. Vi delli suo najprije svadbeni običaji iz Terebarive, rodne mještane braće Radica, Tredaljima i svadbeni običaji iz Gradečkog Pavlova, vidjeli smo Novoselova Prigorčevu svadbu, a u poslijedje vrijeme i Čukeru svadbu.

U Zagrebu postoji jaka kolonija, koja broji oko 7000 Istrana. Kako su mali građanski gospodarstvo stalež uopće nije bilo, to su svi ti Istrani ili seljaci u prvom koljetku ili su im bili seljaci. Kako kod nas u Zagrebu tako je i u ostalim Istarskim kolonijama.

Oni stariji se sigurno sjećaju pojedinih lijepe narodnih običaja. Ta oni su nas konačno naučili i stari istarsko naročno kolo »Balunc«, koji je postigao u poslijedje vrijeme toliku popularnost. Pa zašto ne bi iznijeli jednu i istarsku svadbu.

Da malo osvježimo uspomenu na lijepe dane provedene u Istri opisat ćemo neke svadbe običaje u zapadnoj i južnoj Istri. Tokol da se ne zaborave.

Kad su se mladi zavoljili, kao i svadje, najprije pipaju, kako se ono kaže, bilo roditeljima. Ako je iz okolišanih razgovora uverje, da roditelji nemaju ništa protiv to veze, zamoliti će momak svog oca, neka bi s njime otišao u roditeljima, djevojčinu u prosce. Pristane li otac to obično podnjuje i sin jedne većer u krotiteljima djevojčinim, obično pod noć, kad se nelo nađe, da ne bi prije vremena dati sele prilike, da stvar pretresa prije nego što je dozrela. Za proučenje nije mnogo ceremonija. Nakon srdačnog pozdrava mladići će otac bilo im riječima kazati cilj svog dolaska. Cijevik ne bi vjerovao, kako u ovakvim slučajevima se ljak znade lijepe govoriti o svom braku, o krijeponicom i poštenom životu, o dobrom odgoju djece i sl. Ako roditelji zaprošene djevojke pristane, onda se u njima rukuje i određen dan »pogodbe«.

Ako je djevojka iz drugog kojeg dalje selo, onda idu obično još i prije proučbe mladići i jedan ili dva njegovih prijatelja u kuću dovećinu na »ogledne«. Roditelji su djevojčini obično o tome pravodobno obavijesteni tako da je toga dana kuka i oko kuće u najvećem redu, dobro se jede i piće i posebnih dužnosti.

VANJSKO-POLITIČKI PREGLED

TATARSKIE VIESTI O TRSTU

Prema vijesti londonskog »Daily Sketcha« — Italija je iznajmila Trst Njemačkoj na 10 godina.

Londonski — »Daily Sketcha«javlja,

da je Italija Njemačkoj iznajmila Trst

na deset godina. Njemačka će u Trstu

sagraditi kako ratno uporište i graditi

ratne brodove.

TALIJANI MOGU ZATVORITI PROLAZ IZMEDU SICILIE I TUNISIA

Rim — List »Tevere« ističe ogromne strategičke značajke talijanskog otoka Pantellerije u sadašnjem vojnom položaju na Sredozemnom moru. Topovi u Pantelleriju pomoćnici topovima sa Sicilije mogu stvarno praktički kontrolirati gotovo cijeli razmak između Sicilije i Tunisa. Ako se ovome doda akcija, koju talijanske podmornice mogu razviti u tome uskom prolazu u slučaju sukoba iako se uvaži mogućnost, da se tak prolaz lako minira naročito obzrom na male dubine mora, onda je sam položaj, u kom bi se našli nepratički brodovi, koji bi pokusali ploviti s jedne obale Sredozemnog mora na drugu.

JOŠ 20.000 TALIJANSKIH SELJAKA SELI U RINUJU U LIBIJU

Rim — U toku su pripreme za iseljavanje 20.000 talijanskih poljodjelaca u Libiju. Prošle godine je kolonizirano prvih 20.000 u novim naseljima koja su sagradjena na obalama Libije. Ove će se godine uputiti drugih 20.000 poljodjelaca na 18 velikih transportnih brodova, u četiri velika nova naselja u Libiji. Ovi transporti kreću će u toku rujna u Libiju.

TALIJANI TRAŽE PETROLEJ U ALBANIJI

Istraživanje novih petrolejskih terena

Rim — Talijansko petrolejsko poduzeće u Albaniji, koje eksplorira petrolejske izvore u zoni kod Devolija, sada istražuje petrolejske terene u zoni kod Berata, Dumreje i Ilbasana.

ITALIJA NE PREPUTA TRST NJEMAČKOJ

Rim — »Il Piccolo« donosi opširan članka u kojem polemizira s pisanjem francuskog lista »Excelsior«, čije je obavijest prenijela i agencija Havas, da će Italija preputiti Njemačkoj tršćansku luku u trajanju od deset godina. Njemačka bi u Trstu podigla sliose veliku skladinu i novo brodogradilište, uredila bi aeroplansko uporište itd. No ovo isti kaže, da Trst ima sliose, veliku skladinu i moderno brodogradilište isto kao i francuske luke, barem u Marselle. Radi tega da posluženom dopisniku nije bio potreban nikakav dalekotkor, nego se o tome mogao osvjeđiti u samom Trstu. Listovi navode, da Trst ima dva velika brodogradilišta, koja su poznata po cijelom svijetu: San Marco i Monfalcone.

NE RADIT SE O IZGONU NEGO O ISLJIVANJU U SPORAZUMU IZMEDU NJEMACKE I ITALIJE

Rim. — »Giornale d'Italia« bavi se Gađaju odredbama o Južnom Tirolu, pa tvrdi da se ne radi o izgonu, nego o iseljavanju u sporazumu između njemačke i talijanske vlade. Jedna i druga vlast spoznajuće su nagovarateli pojedine, da se iseljaju u Njemačku. Kao uzrok ovog njevičnog

Graf Galeazzo Ciano u Spaniji

San Sebastián. — Zet Mussolini, talijanski ministar vanjskih poslova, graf Galeazzo Ciano stigao je u Španiju, gdje je vanredno svećano dočekan. Dolazak grada Ciana ima da potvrdi povezanost Španje sa silarnim specijalno sa Italijom.

KOLOKO IMA FAŠISTIČKE MILICIJE?

Rim. — Stanje fašističke milicije, bilo je prema izvještaju šefa faš. milicije generala Russa, što ga je podnio Mussolini-u, 30. VI. o. g. slijedeće:

Dnevnoga počasnoga straža	201
Sveučilišna milicija	23.512
Protivteroplanska milicija	89.104
Pogranična milicija	2.403
Odbrana konfinske na Ponzu	350
Lučka milicija	918
Sumski milicija	4.216
Željeznička milicija	29.520
Poštansko-telegrafска milicija	1.019
Cestovna milicija	1.019
Invalidska milicija	21.604
Redovite čete milicionera	549.017

Upukno 721.000

Fašistička milicija je, kako znamo, vojska fašističke stranke sa svojim oficirima, koja je savsim ravnopravno rođenju talijanskoj vojsci.

PRVA OBLJETNICA ZAKONA O CISTOCI RASE

Milano. — »Popol d'Italia« spominjavači prvu obljetnicu zakona o cistoci talijanske rase, donesenog po uzoru na njemačkog rasnog zakona, podvlači kako on nije u Italiji prouzeo nikakvih perturbacija niti u gospodarskom ni u političkom pogledu.

KOMEMORACIJA BATTISTIA I FILIZIA U TRENTU

Trento. — Na 16. srpnja navršile su se 23 godine odtkao su u Trentu objećani talijanski tredentisti Cesare Battista i Fabio Filzi. Objednici su bili austrijski državljani, rodom iz Trentina, koji su za vrijeme rata probogli u Italiju i borili se protiv Austrije u svojstvu talijanskih oficira. U jednom okršaju bili su zarobljeni i prepoznati i na

Kod mladoženja im dudu doručak i vina, a onda kruni svu zajedno u veselom raspoloženju kući mladenčinu. Ljudi ih pušen pozdravljaju, a dječurija im se priključuje. Došavši do kuće mladenčinu nalaze na zatvorenu vrata. Stari svat pokrene štamponu vrata, a na njima se pojavljuje »domaćine. To nije otac djevojčin, nego neko iz nezjno blizu rodbine. On se lobozuje kako zadnji, kad vidi tolički svijet pred kućom i pita koga traži. Stari svate ga lijepo pozdravljaju i moli, da bi dao vnojnu i njegovoj prati, jer da su dugo na putu, pa su učenđeni. Brzo dodje netko iz konobne dobiti kruhu ponovno urgenciju. Tako smo ostali sedaj se brez koruzne moke. Kaj pomeni to pomanjkanje za našega kmetu, ki so mu žargani in polenta po legi krompirja glavina vsakdanja hrana, ki je lahko mislite, posebno še, večno, da tudi boljšemu kmetu poide domači pridelek že v začetku spomladi ter je povsem odvisen od nakupa. (***)

svat, za njim mladoženja s kumom,iza njega novjesta s djeverjanom, za njom njezin svatnico, a tazi njih svi drugi svatovi. Ne vješta nosi oko glavo vijenac, što su joj ga pomoglo plesati svatnici.

Kad stignu k crkvi kum bací preko pice kolača, a dječurija so bacai za njim da uhvati i makar najmanji komadić.

U crkvi su uobičajeno formalnosti. Izredba obrađa svatovi iz kavbojima. Putem pucaju iz kubura, ijujući i veselo se, a pred kućom rođadika djevojčinskih ili momkovih moraju stati, jer ih ovi hoče vidjeti i pozdraviti.

Ovaj se svatovima pridružuju kod mladoženja. Samo se kod bogatijih kmetova da je objed prvi dan kod mladenčinu, a drugi dan kod mladoženje.

Iza objeda udare »svircic svirati na »miljnici (dude) i »roženice (sviralo) mladež

so uhvali u kolo i pleše sve do pred voćem

popularnim starinskim plес »balunc.«

Pred vređom se »škrinje, a taj se »škrinje

dočekuje te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

dočekuju te svatovima iz kavbojima, i

izredbi se »škrinje, i »škrinje, i »škrinje

JEDAN DOKUMENAT IZ 1848. O HRVATSTVU ISTRE

Godine 1848 kada je nakon ožujskog preokret bio donesen liberalan ustav i kad su pojedini narodi Austro-Ugarske mogli slobodnije disati, pokušali su istarski Talijani iskoristiti neupućenost bježeće vlaste i prikazati Istri čisto talijanskom pokrajnjom. Kako tada još nije bilo općeg prava glasa, da su zastupnike bistrali samo izvjesni slojevi građana i veleposjednika, a ti su bili Talijani. Seljaštvo nije uopće imalo nikakvog prava glasa, pa se prema tome za njegovo mišljenje nije ni znalo. — Prema tome još i bio moguć apsurd, da su Istru zastupala u Beču samo 4 zastupnika i to sva četvorica Talijani. Ti su zastupnici podnijeli vlasti predstavniku u kojim su zatražili da službeni jezik u Istri bude jedino i isključivo talijanski.

Na tu njihovu peticiju odgovorio je tadašnji ministar unutrašnjih poslova grof Stadion doslovce ovo (donosimo točan prijevod njem. originala):

No. 290 — Min. un. poslova

Svetljeti gospodine!

Gospoda istarski narodni zastupnici dr. Madonika, dr. Vidulich, Michele Fachinetti i Carlo De Franceschi, zamolili su aktom od 30 kolovoza ove godine, da bi se u cijeloj Istri, Izvezivši se kotar Počograd, proglašio talijanski jezik isključivo službenim jezikom i to ne samo saobraćaju između vlasti i stranaka, nego i u međusobnom dopisivanju vlasti samih.

Molba se temeljila na tvrdnji da je talijanski jezik, izvezivši kotar Počograd, jedini jezik koji se tamo općenito govori i piše, i da prema tome u duhu jednakopravnosti naroda, ne može da se upotrebljava u službenom saobraćaju nijedan drugi jezik od talijanskog.

Tu tvrdnju međutim obara opće poznanu činjenicu, da u razmjeru istarskog pučanstva talijanska narodnost čini absolutnu manjinu. Od ukupnih 234.000 stanovnika jedva ih je 60.000 talijanske narodnosti, dok od ostalog pučanstva preko 150.000 njih, koji su slavenske narodnosti, niti govoru niti bježe sto razumljuju talijanski. Bila bi stoga teška pogreška protiv principa narodne jednakopravnosti, kad bi ministarstvo htjelo istarskim Slavenima, koli čine pretežno većinu, nameñuti talijanski kao jedini službeni jezik.

Otdredom ministarstva, koja je prije nekoliko mjeseci izdala, prema kojoj vlasti imaju u odnosu s talijanskim pučanstvom upotrebljavaju isključivo talijanski jezik, zadovoljeno je pravu talijanskog naroda. Sastavljeno je sveđeno za njegove interese i njegova prava, koljim će se jerikom vlasti služiti u svom saobraćaju sa slavenskim pučanstvom.

Primiti, gospodine, uverenje mog obitkov postovanja.

Kremser, 18. prosinca 1848.

Stadion v. r.

CRKVENE PRILIKE U JUŽNOJ ISTRI

Mjesečnik »Ravnopravnost«, koji izlazi u Beogradu, donosi u svom broju za mjesec lipanj ovaj ovačak:

Oskudica domaćeg svećenstva

Iz novoga šematizma porečko-puliske biskupije, koji jo izdan proleto (1939) u Poreču, vadimo ove zanimljive podatke: Čijela biskupija broji 143.417 duša, koje žive u 52 župi i 8 ekspozitura (ove poštujemo li po veličini ili po dušobrožničkoj praksi) i u čemu ne zaostaju za pravini župama. U biskupiji ima dake 60 župa. U dušobrožništvu ima 64 dušobrožnika, te prema tome od pada na 2200 vjernika po jedan dušobrožnik. Ovanto ne utračuvamo redovnicu, kanonike i one umirovljenike, koji stvarno ne vrše dušobrožničke službe.

O narodnostima Šematizam ne govori. Od 143.417 vjernika, prema podacima iz pouzdanoj izvora, hrvatske je narodnosti okruglo 82.000 ili 57%, a talijanske 61.000 ili 43%. Talijani prebivaju kao stalni žitelji najviše u mestima i trgovinstvu, a drugda samo kao javni namještenci, koji mijenjaju prebivalištvo po službenoj potrebi s jednog kraja Italije na drugi. Hrvati su skoro isključivo poljedelje, ribari i radnici.

Ako podjelimo župe po jeziku, koji govore vjernici, dobivamo ovu sliku: 1. Čijela ili skoro čisto hrvatskih (80% Hrvata) ima 45 župa; 2. miješanih (11–20–50% Hrvata) ima 11; 3. čisto talijanskih župa (Rovinj, Fažana, Galježana i Vodnjan). U posljednjoj vrsti župa na 19.000 Talijana dolazi od prilike 85% Hrvata, za koje nema u crkvi ni pomena o hrvatskom jeziku. U miješanim župama, u kojima na 40.000 Talijana ima 24.000 Hrvata, nema ni jednoga dušobrožnika Slavena, pa ni jezički hrvatske.

U 45 hrvatskih župa (na 58.000 Hrvata 2500 Talijana) samo je 9 dušobrožnika

Hrvata (od tih dvojica umirovljenika, kao supstituci-zamjenici), koji opskrbuju uku- pno 12 župa (neke posjećujući ih povremeno). Ostale 34 župe opskrbuju Talijani (11 posjećujući ih povremeno). Među tim talijanskim svećenicima ima 6 ili 7 takvih, koji propovijedaju ili haraju istu hrvatsku, svi ostali ne govore ni riječi hrvatsku. (U Sv. Vidu pa i drugdje počeo je župnik isporijedavati preko tumača).

Ako pribrijimo onih 12 župa, kole imaju hrvatske dušobrožnike, i one gdje talijanski svećenici propovijedaju ili čitaju, možemo tvrditi, da jedva 50% hrvatskih vjernika sluša Božju riječ na materinjem jeziku. Vjerovatno (naravno samo u crkvi za vrijeme velikih školskih praznika) prima na materinskom jeziku samo 14% dečje, sva ostala ili ga uopće ne primaju ili ga primaju na talijanskom jeziku.

U Šematizmu, koji smo napravili spomeni izvesena je također statistika dia- kona u Malom slemenuštu i bogosloviji. Po- rečko-puljska biskupija ima 50 diajaka u Malom slemenuštu te 18 bogoslova. U 4 te- ĉaju bogoslovije je 12 Hrvata i 5 Talijana. U 8 razreda Maloga slemenušta je samo 18. Razreda i 31 Talijan. Koliko od tih diajaka će zaista postati svećenici? U 45 hrvatskih žup je 50 sistemiziranih dušobrožničkih mjestesa (čupnika i kapelana), koja bi po prirodi stvari morala biti zauzeta od Hrvata. Pored toga trebalo bi po mijenjanjem župama barem 10 hrvatskih dušobrožnika na službu među Hrvatinama. Umjesto 60 ima svega samo 9 dušobrožnika. Slemenušte bi trebalo da posveti narodu briju, odgoju i naradu hrvatske narodnosti. Kako vidi- mo u slemenuštu je upravo obrnutu; velle- kašnja Talijana, koje će biti teško na- mijestiti korisno, a manjina Hrvata, koljko krovu manjaku. Tu je u interesu vjere potrebna temeljita reforma... — am-

OKO IZDAVANJA SPOMEN KNJIGE

Prateći polemiku oko izdavanja Spomenice pioniru istarske inteligencije, koja se danas nalazi u emigraciji, da se učestvuje u polemiku o samoj pionirskoj glimaziji paleo mi je na pamet ne bi li se o dvadeset godišnjici našeg emigriranja iz Istre i Gorice uopće izdala knjiga o svim emigrantima iz Istre, a ne samo o svršenim dacima pionirske glimazije. Nedavno je netko rekao (mladić mi se gosp. Radetić u Malom Istraniju) da su 90 posto istarske inteligencije koja se danas nalazi u emigraciji dacila knimaziju. Mislim, da ovo ne bi bilo baš točno, jer na stotine učitelja emigranata n. pr. ne može obuhvatiti samo onaj ostatak od 10 posto emigrant- ske inteligencije. Knjiga, kako ju je za- mišljana ne bi možda u prvom izdanju bila potpuna, ali bi se ona kasnije mogla popunjavati. Ovakva jedna knjiga bila bi toliko potrebna radi nas samih,

koliko bi korisno poslužila čitavoj odsjećnoj javnosti, a i čitavom svijetu da se vidi u kakvim sve zvaničima i Jugoslaviljima imade danas emigrantima iz Istre, Trsta i Gorice i prema tome. Žeđa je ona sve bila lišena, kad je već broj njezinskih sluhova morao iseliti. Vidilo bi se jasno što smo mi kao emigrantska cijelina doprinijeli unutrašnjem radu i konsolidovanju, napretku i raz- vitičku ove države bez razlike da li netko danas zauzima položaj sveču- linskog profesora, savjetnika, učitelja, stručnog, ili manuelnog radnika.

Ta bi knjiga bila potrebna i radi do- ducih generacija, ne samo emigrantiskih u prvom redu, nego i generacija Srba, Hrvata i Slovenaca i ona bi ih upozo- ravala da su dužni o tom našem pro- blemu kao o samima sebi, kao o svom sastavnom dijelu voditi računa. U pri-

izboru in poživi mlad. literaturom, je M. M. organizirala vsakodnevnito literarno nagrade za štiri najbolja dela. Odžalj je bil presenetljiv te se natjecala že od začetka učeđeće do 20 pisateljev. Na ta na- čin lahačko M. M. izbirači med dobrim naj- boljim in tako snov nudi širokemu kru- gom svojih mlađih naročnikov, ki od leta 1920. vse netečje sledi svojim vzgajiteljem ter tudi sami sodelujejo pri raznih izda- jah (Kresnica).

Mlad. Matiča si je stavila v program redno izdajo štiri mladinskih knjig na leto, poleg teh pa še izredne. Od redne izdale je namenila po eno knjigo odrasli mladini — »Kresnica« (zbornik mladinskih članakov poučne vsebine), eno knjilo bolebitristike, eno knjigo z realno snovjo in eno knjigo za najmlajše — sil- kumice, vse v formatu male osmerke. Pri teh izdajah so v veliki vedeni sodelovali naši pisatelji, tako: Ribičič (Miskulin), »Milهد in Jacek«, »Zabec«, »Miklavževa noč«, »Honolulu«, »Palček«, »Nana, mala opica« i dr.). Bevi (»Lukeš in Škorac«, »Lukec Išča obeta«, »Tovariša«, »Pastirče«), Lovrenčič (»Tih obilježju«), Cermelj (»Nikola Tesla in razvoj elektrotehnike«), Magajna (»Brkonja Celjustnik«), Cerkvenik (»Ovcar Runo«), Pa- han (»Mesto«), Winkler (»Hribec«), Gre- geček, Klemenčič (»Z starh in novih časov«), i dr.

Po dveh letih delovanja M. M. se je pozvala potreba še po novem mladinskom listu, ki naj bo urejevan tako, da bo služil tudi učiteljstvu kot šolsko čitivo mesto zastarelih in nepraktičnih čitank. Da se žagi potrebam mladine in šoli se je pod okriljem M. M. osnoval »Naš rođe«, ki je nadaljevanje »Račaškega« »Novega rođa«. — Upravnji odbor je na seji z dne 6. novembra 1939. enoglasno izvolil za urednika Josipa Ribičiča, znanega in zelo plodovitega mladinskega pisatelja. Slo- venci smo tako dobili poleg »Vrtca«, »Zvončka« in drugih nov mladinskih listov, ki je že obstoječe u vsakem pogledu ta- ko prekosil. Že od vsega začetka je

log loga Ide i nedavni članak u »Istru«: »Gospodarski prilog emigraciji« iz kojeg se jasno vidi gospodarska korist i dobit Jugoslavije od emigrantske za- jednice!

Posebno oko izdavanja jednog ovakvog djela ne bi bio ni lak, ni jednostavan, a po mom mišljenju, njega bi morao preuzeti poseban odbor, koga bi kon- gres Saveza emigranata ovlastio. On bi mora trebao godinu, ili dve dana dok bi sredio materijal i skupio po- datke, ali ne sumnjam da bi svaki naš čovjek rado doprinio da takva jedna knjiga ugleda svijetlo dana! Možda će moja zamisao izgledati previše odvažna, ali smatram da ona nije neostvarljiva! Razmišljajmo dakle o tome i na prvom kongresu donesimo o toj stvari jedan konkretan zaključak. Razumi- se da je i time ne želim opravljati vrijednost izdavanja spomenice pazin- ske gimnazije!

Ante Modrušan

SE O STETI DREVES
Uradni organi postopaju po naših krajih zelo strogo.

Ljubljana, julija 1939. Poročali smo že, da so priceli po naših krajih šteti vse dreve in vnašali število tegu v posebne sezname. Delo vrša po posameznih parcelah s katastrskimi napismi v roki tako, da ne bo moglo nobeno drevesce uti. Navodila o štetju drevesa steveri niso znana toda, kakor po- ročajo iz raznih krajev, se to šteje vrši zelo strogo in natancno ter se vneset v seznam vsake najmanjše stebelce, ki je po poganja. Večina je preprana, da se vrši šteto radi obdavčenja, zlasti še, ker je prislo do njega tako nemadoma in brez prejšnjih napovedi. Res je, da naši ljudje nimajo mnogo dreves, a vseeno bi bili z vsako novo obdavčenje zelo udarjeni, saj jim les skoro nile ne donaša ter im štati lo za domačo potrebo, ali pa se toliko ne. Boje se pa tudi vseh mogocnih stihnosti, kti ih bodo imeli, ce bodo hodo poskati kako drevo, »lasti se, ker ne poznaju predpisov. Tako se bo lahko zgodilo, da boda zmasali dosti več stroški za dovoljenje sekanja, kot pa bo vreden ves les. Vsaka najmanjša neprecivljivost pa bo brez dvoma zelo strogo kaznovana, saj imajo tako gorundo milice, ki bo skrbela se bolj kot do sedaj za razne gorunde prekrse. Kakor koli se bo, vse kaže, tako nam poročajo, tudi ta nova akcijska ne bo imela za knjete dobrih posledic.

LE CAMPANNE DI S. GIUSTO

Poslušalec radiča pravijo, da je radijska postaja v Barilju, ki kakor znano oddaja sistematično tako dobro tudi vsestopenjski program v srbo-hrvatsčini, priča oddajati koncerte po vezi po vzoru nemških postaj. V tem programu je bilo opaženo, da iz Zagreba prihajajo pogoste prošnje za predvajanje znan- pesničkih tržaških fredentistov. Le campanne di S. Giusto.

Je li to zaista moguce iz Zagreba?

Op. ur.)

»Naš rođe največji in rajrazširjeni mladinski list na slovenskem jugu sveta. Sorazmerno je po svoji nakladi prekočil celo napredne Čehi in Nemce. Da bi se moglo vsač približno predočiti ogromno delo in vpliv na vzgojo slo- venске mladine, ki ga ima to mlad. glasilo, naj navedemo povprečni pro- zled njegove naklade:

leta	mesečna naklada izv.
1929–30	38.000
1930–31	30.000
1931–32	23.000
1932–33	21.000
1933–34	20.500
1934–35	20.500
1935–36	19.500
1936–37	20.200
1937–38	23.000
1938–39	24.600

Gornje številke na nedvoumno način potrjuje trditve, da je »Naš rođe« največji in rajrazširjeni mlad. list v naši državi, saj je celo le po slov tednikov, ki se morejo merititi s tako načelom. Računa se, da je vsak sedmi učenec v Sloveniji naročnik »Našega rođa«. Citači ga pa v lepem številu tu- di otroci naših izseljencev v Nemčiji, Franciji, Holandiji, Sev. Afriki ter celo v Avstraliji. Zal ne sime v Italiji, kjer bi brez dvoma našel najhvalejnije na- ročnike.

Ljub se s svojo izbrano in posrečno vsebino beletističnega in realističnega značaja sam hvali, predvsem pa doka- zuje njegova izredna priljubljenost med mladino, da je urejevan izredno dobro in globokim razumevanjem po- treb malih čitateljev. Za nas je posebno važno se dejstvo, da ima list stalen povdaren zlasti na motivih iz neodre- šene domovine in tako na najbolji pri- meren način pripravlja mladino za na- rodne cilje.

(Svršit će se)

Na more!

12
45301-2204 Za štete naštečne i najpozessnije dječje cipice sa gumenim donicom. Dječje Dm. 12- i 35., Štakce Dm. 19., mukle Dm. 25.-

15
4581-1965 Dječje cipice od jakog engleskog platna u blicu boji, sa gumenim donicom.

19
4581-1966 Lagane kupace frotne cipice od platna, sa gumenim donicom. Potrebne su za kupane svake dani.

25
45825-8405 Udomne cipice od jakog engleskog platna sa gumenim donicom i polpeticom.

29
45307-6340 Udomne "sport" cipice koja mogu dobro pristati svim trudnostima u radu i polu.

59
9337-2203 Gospodine na vovo odjite dobro pristati svim radu i polu od bisticig i slivig platna.

69
2957-44800 Lagane mukle kože sandale sa kožnim donicom. Raspitice su bice dana dovoljno strake.

99
8377-24653 Elegantske cipice gospodi za štetu! Od sviveg i drap. zemlja ili od kože, ukrasne vezane, sa kožnim donicom.

129
9035-2674 Muške lagane polupicige na rem avanec, izradene od fin kože ili stakla, sa buštom ukrašen i kožnim donicom.

35
5987-44500 Praktične dječje sandale od kože, za jakim kvalitetom donicom. Neophodne dieci za igre i štene.

59
3995-15170 Udomne izravne cipice od fine bijele kože, sa kožnim donicom i niskom potpeticom idealne za ljetne dane.

59
6695-0010 Nove dečje odmorte od ovina lagane cipice od finog engleskog platna kombiniranog u bijeloj ili crvenoj boji.

59
60095-5538 Na more! Štakce sa napole odmarci u crvenoj laganoj cipicama od nadimne platne.

79
3995-55153 Udomne polupice ce Vam kao 3 para drugih, izradene su od finog platna, sa elastičnim donicom. Uz cipice dobijete 3 ukrasne jekla u 3 različite boje, kako nema boje, haljine mojete menjati.

99
3985-92114 Savršene ljetne cipice za ljetu od fin kože u plave bojice kombinaciji sa kožnim donicom i polpeticom.

99
035-414 Naiščinu model je Meksika! Ženske sandale od fine kože, pletena u bijelu planac ili bijelo-crvenu kombinaciju. Za ljetu nema praktičnih cipica.

Kupaju kapu
Dm. 12-
Mukla
Dm. 4-
Havajka
Dm. 4-
Plavak puma
Dm. 5-
Optička piščana
Dm. 5-

Raata